

Ekonomia

Joseba Barandiaran

Etxegintzaren ajeak

Higiezinaren burbuila oso fenomeno espainiarra dela, ez ordea gurea, pentsatzeko tentazioa izan dezakegu. Mediterraneoko kontuak. Eustatek eta Nafarroako estatistika institutuen datuetan aztarrika ibilita, ordea, zer pentsa ematen duten datuak topa daitezke.

Euskal Autonomia Erkidegoan, 1991-2006 artean, populazioak %1,3 baino ez zuen gora egin eta 2,1 milioi lagun bueltan gelditu zen. Herrialdeka, ezberdintasun aipagarriak izan ziren: Arabak %11,5eko populazio hazkundera izan zuen (31 mila lagun gehiago), Gipuzkoak %1,6koa (+11 mila) eta herrialde populatuena, Bizkaiak, %1,4ko populazio galera pairatu zuen: 1,1 milioi lagun (16 mila lagun gutxiago).

Epe berean, zer gertatu zen etxebizitza kopuruarekin? Bada, %26,7 hazi zela. Hamabost urteren buruan, 207 mila etxebizitza gehiago zeuden EAEn, horietatik erdiak (102 mila) 2001-2005 epean eraikiak. Hortaz, etxebizitzako 2,72 lagun izatetik, 2,17 izatera pasa zen EAE. Izan ere, populazioa irabazten ari zen Araban %38 emendatu zen etxebizitza kopurua, %31 handitu ziren etxebizitzak populazioa apenas gehitu zuen Gipuzkoan eta %21,3 gehitu ziren etxebizitzak populazio galtzen zuen Bizkaian.

Azalpenetan arrazoitu dezakegu «baby boom» belaunaldiak emantzipatzerara jo zuela, errenta gehikuntzak bigarren etxebizitzaren fenomenoaren orokortu zuela edota bikote banaketek nahiz demografiaren jaitsierak lagun gutxiagoko familiak gehitu dituztela. Baina, ororen buru, esango nuke Espainian ere gertatu den etxebizitzaren garestitze eta espe-

kulazioaren sorgin gurpila izan dela, interes tasa baxuak eta zorpetzeko muga eskasak lagun.

Nafarroan itxura orekatuagoa du kontuak: 2001-2011 epealdian %15eko populazio hazkundera %19ko etxebizitza kopuru gehikuntzarekin batera. Etxebizitzako 2,14 nafar izatetik, 2,07 izatera.

Hortaz, Mediterraneo aldean gertatuak gertatu, esan liteke gurean ere mende hasieran egon zela higiezin merkatuaren puzte gehiegizko bat, etxebizitza hutsen gehitze nabarmenarekin batera. Eta horretan zerikusia izan zuten, noski, udalek, eraikitzaileek, erosleek, erosketa hobetsi duten politika fiskalek eta, nola ez, finantza erakundeek. Baita garai hartan aurrezki kutxak zirenek ere, %40ko merkatu kuota baitzuten gutxienera norbere herrialdean.

Inork aurrezki kutxak gehiegi idealizatzeko tentaziorik balu, derragun orduko BBK izan zela, berbarako, 2005ean 50 urterako hipoteka produktu berritzaile eta berdingabe gisa plaza-ratu zuena (ikus http://cincodias.com/cincodias/2005/12/29/empresas/1135867210_850215.html), edota garaiko Gipuzkoa Donostiako Kutxa, besteak beste, Murtzian 220 milioiren sustapenetan sartua zena –horietako bat «Zerrichera» izen ponposo eta, agian, adierazgarria (ikus http://elpais.com/diario/2007/03/25/paisvasco/1174855199_850215.html).

Kutxabanken Pandorarena

Espainiak finantza erreskatea eskatu zuenean (2012ko udan) eta troikarekin Memorandum of Understanding (MoU) delakoa sinatu, helburua argia zen: Espainiako finantza sistemaren kaudimena bermatzea, konfiantza eta mailegatzeko ahalmena berreskura zitzaizkan, behar besteko kapitalizazio baten bidez.

Une hartan, zalantzen iturburua Espainiako aurrezki kutxa batzuetan zegoen nagusiki (Bankia osatu zutenak, Gaztela-Mantxakoa, CAM, Novacaixagalicia..., helburu politi-

koekin erabili zirenak hainbat kasutan), inola ere ez Kutxa-banken, kaudimen handiena baitzuen urte hartantxe eratu-tako erakundeak. Bankarizazioak, hori bai, modu erraz eta azkarrean akzioak jaulki eta pribatizatua izateko «larrialdi atea» eskaintzen zuen, inoiz premiarik sortuta ere, lehengo aurrezki kutxek ez zutena.

Troikaren Memorandum of Understanding (MoU) testuak zera dio (http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/mou/2012-07-20-spain-mou_en.pdf), lehengo aurrezki kutxen eta euren kontrolpeko bankuen gobernu egitura indartu egingo dela. 2012ko azaro amaierarako Espainiako agintariak legedia prestatuko dutela aurrezki kutxek bankuen akziodun gisa izan behar duten rola argitu dadin eta, azkenean, gerora (*eventually*), euren partaidetzak txikitu ditzaten, kontrola bermatzen duen mailaz azpitik. Are gehiago, agintariak neurriak proposatuko dituzte aurrezki kutxen aginte batzordeen gaineko arauak indartu eta egokitzeko, bateraezintasunak ezarriz lehengo aurrezki kutxen eta euren kontrolpeko bankuen aginte batzordeen artean. Are, agintariak 2012ko azaro amaierarako marraztuko dute bide-orria estres frogan parte hartu duten bankuen burtsaratzeko, berregituraketa prozesuan estatu laguntzak jaso dituzten heinean.

Itzulpena gorabeheratsua izan den heinean, merezi du hitzez hitz hona ekartzeak:

The governance structure of former savings banks and of commercial banks controlled by them will be strengthened. The Spanish authorities will prepare by end-November 2012 legislation clarifying the role of savings banks in their capacity as shareholders of credit institutions with a view to eventually reducing their stakes to non-controlling levels. Furthermore, authorities will propose measures to strengthen fit and proper rules for the governing bodies of savings banks and to introduce incompatibility requirements regarding the governing bodies of the former savings banks and the commercial banks controlled by them. Moreover, authorities will provide by end-November 2012 a roadmap for the eventual listing of banks included in the Stress Test, which have benefited from State aid as part of the restructuring process.

Troikak ez du aurrezki kutxa edo banku baten pribatizaziorik behartzen, estatu laguntzarik jaso ez badu behintzat. Baina estatuak bide orri bat zehaztu beharko du, momenturen batean, aurrezki kutxek bankuetan duten partaidetza jaits dadin kontrola bermatzen ez duen maila batera. Une horretan, noski, Kutxabank ez dago troikaren buruan. Ez da kezka iturri bat, ongi kudeatutako banku bihurtua baita jada.

Hurrengo urtean, 26/2013 legea argitaratu zuen Espainiako Aldizkari Ofizialak (www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2013-13723). Eta hor zer azaltzen da? Bi atal ditu, lehena aurrezki kutxentzat eta bigarren bat banku fundazioentzat.

Zer den aurrezki kutxa bat? Finantza jarduna elkarte autonomo batera –edo mugakide diren hamar probintziataratara– mugatua duen finantza bitartekaria. Aurrezki kutxa izaten jarraitzeko moldaketak egin behar baditu, sei hilabeteko epea ematen dio legeak (aurtengo ekaina bitartekoa, gutxi asko). Cajasur eta bere hedapen sarea direla medio, Kutxabankek ez luke hor tokirik izango. Edo moldaketa azkar bat egin behar luke, egungo kudeatzaileen buruan inondik ere ez dagoena.

Eta bigarren atala: banku baten %10eko partaidetza gaintitzen badu, edozein fundaziok «banku fundazio» bihurtu behar du. Eta horrek banku baten partaidetza %50etik gorakoa badu, erreserba funts bat prestatu beharko du balizko larrialdietarako (dirutza metatu, zer gerta ere); ulergaitza, berehalakoan burtsaratu daitekeen elkarte anonimo batez ari garelarik. Edota, funts hori eratu nahi ez badu, bost urteko epean bankuan duen partaidetza %30 azpitik kokatzeko desinbertsio plan bat aurkeztu behar dio Espainiako Bankuari.

Eta horretan datza orain euskal politikan hainbeste haizatzten den Kutxabanken pribatizazioaren auzia. A priori, Vital, BBK eta Kutxa 43. artikulua lotuko lituzke, hala baitio:

Las fundaciones bancarias que posean una participación igual o superior al 30% del capital de una entidad de crédito o que les permita el control de la misma por aplicar cualquiera de los criterios del artículo 42 del Código de Comercio elaborarán, de forma individual o conjunta, un protocolo de gestión de la participación financiera...

Demagun kutxa bakoitzak proportzionalki murrizten duela bere partaidetza, gehienez Kutxabanken %29na izateraino (Vital dagoeneko egoera horretan dago). BBK nahiz Kutxak norbere buru, batzar, araudi eta independentzia gordetzen duten heinean, defendagarria dirudi. Eta Kutxabanken kapitalaren gainontzeko zatiak banatzen dizkietela, hurrenez hurren, erakunde sortzaile diren aldundi edo udalei, Eusko Jaurlaritzari, Eudeli edo dena delakoari. Hirugarren akzio-dunak, baina ez halabeharrez inbertsiogile pribatuak.

Legea beteko litzateke? Formalki, badirudi baietz. Kutxabanken pribatizazioa lekarke? Oraingoz ez. Kutxabanken profesionalizazioa edo independentzia murriztuko luke? Nekez, lehengo antzera geldituko litzateke egoera (dezente-ko profesionalizazioa eta dezenteko independentzia), nahiz eta jatorrizko kutxek, gizarte ekintza zuzenean elikatzen dutenek, euren partaidetza murriztu beharko luketen. Kezka gutxi, dena den, dibidenduen jasotzaileak erakunde publikoak diren heinean.

Euskal finantza sisteman erakunde nagusia denarekin zer gertatuko den hurrengo pare bat urtean definituko da. Pandoraren kutxa zabalik da. Nolanahi den, partaidetza industrialak zamaten dituen Basileako araudia hor dago eta, pribatizatu zein ez, kutxen gaineko eragin politikoa nahiko lausotua mantenduko da aurrera ere. Errotzearen garrantzia amiñi bat gutxietsi gabe, finantza erakundeekin politika publikoak bideratzeko aukerak garai batean baino estuagoak dira.

Eta aurten izan daiteke mailegu kooperatiben gaineko lege berriren bat, Mondragonen Laboral Kutxari eta Nafarroako Rural Kutxari eragin diezaikeena.

Global Forum Spain

Martxo hasieran eta kaleko istilu artean, Bilbon ospatu zen Global Forum Spain, Espainiako Industria Ministerioak antolatutako goi-bilera. Bertan izan ziren Espainiako

erregea, NDFren buru Lagarde, Europar Komisioaren presidenteorde Almunia, Eurotaldeko buru Dijsselbloem edota OCDEko buru Gurria. Munduko agintaritzak ekonomikoan hautaketa demokratikoak pisu handirik ez duela baieztatze-ko moduko zerrenda, duda barik.

Dijsselbloemek egindako hitzalditik, orain arteko erreformen bidea goretsi eta are azkartzeko asmoa azpimarra daiteke produktibitatea eta hazkundea emendatzea helburu (<http://eurozone.europa.eu/media/517918/20140303-speech-jd-bilbao.pdf>):

Guztiok dugu altxortzat Europako eredu soziala, ongizate estatu eta sistema kolektibo indartsuak dituen. Urtetako lana izan dugu berori eraikitzen, eta garai zailtarako babes sarea eskaintzen du. Jende askok kezka du orain, ongizate estatua desegiten ari ote garen. Neure irudiko, gure ekonomiak modernizatuz baizik ezingo dugu gure eredu soziala finantzatzen jarraitu, datozen urteetan ere antzeko ongizate maila bermatu ahal izateko. Horixe da etorkizun hurbileko gako nagusia.

Baina gizartearen neke sintomen adierazgarri, unibertsi-tatetik sustatutako adierazpen publikorik ere izan zen, bes-telako helburu batzuen garrantzia ere azpimarratuz (www.pertsonenekonomia.info).

1. Ekitateak bizitza ekonomikoa antolatzeke ezinbesteko erreferentzia behar du izan.
2. Lehiakortasuna ezin daiteke berezko azken helburu bila-katu, gizarte- eta ekologia-efizientzia alde batera utzirik.
3. Demokrazia eta gardentasuna ezinbestekoak dira eko-nomia osasuntsu eta bideragarri batentzat.
4. Kontu publikoen orekatze handiagoa lortzeko meto-doek eta erritmoek testuinguruaren arabera behar dute izan.

Izan ere, gauzak egiteko modu bakarra ez dago, eta, eko-nomian, aukeraketak asko dauka politikotik. European, aldiz, erabakien hartzaileak eta demokrazia elkarrengandik urrun-txo sumatzen ditu, oro har, gizarteak. Datozen hamarkade-tarako Europaren erronka nagusia izan daiteke hori. 🇪🇺